

THE IMPACT OF THE CHANGE IN THE LEGISLATION ON THE ADMINISTRATION OF FORENSIC EXPERTISE EVIDENCE

IMPACTUL MODIFICĂRII LEGISLAȚIEI ASUPRA ADMINISTRĂRII PROBEI EXPERTIZEI JUDICIARE

BUGA Anastasia, studentă, specialitatea: Drept

Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, Str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61
e-mail: buga.anastasia@ase.md

Summary. *Judicial expertise is an essential component of the judicial system in civil proceedings, bringing clarity and objectivity to the resolution of complex disputes. This institution involves the involvement of qualified and experienced specialists in various fields to provide relevant opinions and assessments before the court. Its importance is highlighted in several aspects: firstly, judicial expertise makes a significant contribution to the objectivity of the process. Because judges and parties involved can be influenced by subjectivity and different interpretations, an independent expert's opinion can provide a neutral and unbiased perspective on contested issues. This helps to make a decision that is fair and based on concrete evidence. Second, judicial expertise is essential in resolving disputes involving technical, scientific or complex issues. Through thorough investigation and objective analysis, experts can provide clarifications and conclusions that support decision-making in civil proceedings. In the light of continuous social and technological changes, the legislation on forensic expertise in may be subject to changes to meet new challenges and needs. Thus, legislative authorities could adopt rules to ensure that expert procedures are efficient, transparent and in line with international standards. It is also possible that legislative changes aim at adapting judicial expertise to new technologies and emerging fields, such as data protection, artificial intelligence or new methods of scientific investigation. In conclusion, the institution of judicial expertise is a fundamental pillar of justice in civil procedure, bringing clarity, objectivity and expertise to dispute resolution. Through the appropriate legislative changes, we propose to use the observational and comparative method to observe the evolution and impact of this institution as it adapts to meet current needs and ensure efficient and fair justice for all involved.*

Keywords: *judicial expertise, fundamental institution, civil procedure, legislative changes.*

INTRODUCERE

Concluziile experților judiciari reprezintă, conform art. 117 alin. (2) din Codul de procedură civilă³⁵, una din mijloacele legale de probă. Astfel, menționăm că expertiza judiciară reprezintă una din cele mai solicitate mijloace de probă la momentul actual, dat fiind faptul că societatea se află într-un progres continuu atât în domeniul tehnologic, cât și datorită complexității cauzelor ajunse în instanță. În Republica Moldova, activitatea de expertiză judiciară este reglementată prin Legea Nr. 68 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar³⁶, prin care la art. 2 este reglementat că expertiza judiciară „reprezintă o activitate de cercetare științifico-practică, efectuată în cadrul procesului civil, penal sau contravențional (denumit în continuare proces judiciar) în scopul aflării adevărului prin efectuarea unor cercetări metodice cu aplicarea de cunoștințe speciale și procedee tehnico-științifice pentru formularea unor concluzii argumentate cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, fenomene și procese, corpul și psihicul uman, ce pot servi drept probe într-un proces judiciar.” Legea menționată *supra* stabilește cerințele pentru exercitarea activității de expert judiciar; stagiul profesional; obținerea calității de expert judiciar; incompatibilitățile pentru exercitarea activității de expert judiciar; drepturile expertului judiciar; obligațiile și interdicțiile expertului judiciar;

³⁵ Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, publicat la 03-08-2018 în Monitorul Oficial Nr. 285-294 art. 436 - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142098&lang=ro#

³⁶ Legea Nr. 68 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, publicat la 10-06-2016 în Monitorul Oficial Nr. 157-162 art. 316 - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132473&lang=ro#

răspunderea juridică a expertului judiciar; abaterile disciplinare privind activitatea de expertiză judiciară; sancțiunile disciplinare; procedura de tragere la răspundere disciplinară; suspendarea activității expertului judiciar; pierderea calității de expert judiciar ș.a. Trebuie să menționăm că experții judiciari își desfășoară activitatea în cadrul instituțiilor publice de expertiză judiciară sau în cadrul birourilor de expertiză judiciară. Sistemul instituțiilor publice de expertiză judiciară include instituțiile specializate ale Ministerului Justiției și Ministerului Sănătății, subdiviziunile tehnico-criminalistice operative sau de expertiză judiciară ale Ministerului Afacerilor Interne și ale Centrului Național Anticorupție.

În Republica Moldova, expertiza judiciară în procedura civilă este reglementată de Codul de procedură civilă al Republicii Moldova și alte acte normative relevante. Mai jos sunt câteva aspecte importante:

- *Codul de procedură civilă al Republicii Moldova (CPC)*: Acesta stabilește principiile și procedurile generale în cadrul cărora expertiza judiciară poate fi solicitată, efectuată și utilizată în procedura civilă. CPC conține dispoziții referitoare la cererile de expertiză, numirea experților, desfășurarea expertizei și utilizarea rezultatelor acesteia în cadrul procesului civil.

- *Legea cu privire la expertiza judiciară*: Această lege poate furniza detalii specifice despre procedurile și standardele aplicabile expertizei judiciare în Republica Moldova. Ea poate acoperi aspecte precum calificările experților, procedurile de evaluare și recunoaștere a expertizei etc.

- *Hotărârile instanțelor de judecată*: În unele cazuri, instanțele de judecată pot avea propriile regulamente interne care stabilesc proceduri suplimentare sau detaliate referitoare la expertiza judiciară.

- *Practica judiciară*: Deciziile instanțelor de judecată în cazurile care implică expertiza judiciară pot oferi orientări și interpretări suplimentare cu privire la aplicarea legii în acest domeniu.

În continuare ne propunem desfășurarea subiectului expertizei judiciare din cadrul procedurii civile și sublinierea ideilor principale la subiectul comparației legislației noi și vechi, raportând-o la cea internațională.

CONȚINUT DE BAZĂ

Deși Republica Moldova este un stat democratic destul de tânăr, fiind deseori prezente anumite lacune în legislație, dacă facem o comparație cu legislația anterioară și cea în vigoare care reglementează expertiza judiciară ca un mijloc de probă și, cel mai important, instituție a dreptului procesual civil, putem observa anumite modificări benefice care au avut loc de-a lungul timpului, printre care enumerăm:

- *Claritatea și accesibilitatea procedurii*, adică s-au introdus norme ce simplifică numirea, desfășurarea și utilizarea expertizei judiciare în cadrul procedurii civile, printre care nu trebuie să omitem și criteriile care au fost introduse pentru calificarea și evaluarea experților judiciari;

- *Avansarea profesionalismului și calității prestării expertizelor*, adică fiecare doritor de a-și îmbunătăți cunoștințele și abilitățile în domeniu sunt încurajați sau chiar obligați de a frecventa anumite programe de formare și creștere profesională continuă, deoarece, după cum am menționat și *supra*, expertiza judiciară este una din mijloacele de probă la care se apelează cel mai frecvent din cauza progresului rapid și continuu al metodelor de investigare științifică ce depinde de inovație și complexitate, implicând creativitatea și posibilitatea unei gândiri critice eficiente;

- *Aplicabilitate diversă*, în cele mai diferite domenii, precum - medicina, ingineria, tehnologia informației, dreptul comercial și altele, reflectând diversitatea disputelor și problemelor cu care se confruntă instanțele de judecată;

- *Adaptabilitatea la schimbările tehnologice permanente* reprezintă calitatea forte care permite utilizarea uneltelor și tehnicilor moderne de investigație și analiză, cum ar fi analiza ADN-ului, tehnologiile de imagine sau alte instrumente științifice și tehnice avansate, devenind tot mai frecventă în cadrul expertizelor judiciare din Republica Moldova.

Aceste expertize, și multe altele atestă rolul și structura instituției expertizei judiciare în Republica Moldova, care este organizată sub forma unor instituții specializate, cum ar fi Institutul Național de Expertize Judiciare. În alte state, cum ar fi Franța³⁷, expertizele judiciare pot fi efectuate de către experți independenți, organizații private sau agenții guvernamentale specializate, iar structura lor poate varia în funcție de sistemul judiciar și legislația locală. Ce ține de procedurile și standardele aplicabile, în Republica Moldova acestea sunt reglementate de legislația națională, iar calitatea și aderența la aceste standarde sunt monitorizate de către autoritățile competente. În alte state, cum ar fi Germania³⁸, procedurile și standardele pentru expertizele judiciare pot fi stabilite de diferite organisme, cum ar fi asociații profesionale sau instituții de standardizare, iar acestea pot varia în funcție de domeniul și natura expertizei. Recursul și contestarea în Republica Moldova, deciziile și rapoartele expertizei judiciare pot fi contestate prin intermediul instanțelor de judecată, iar procesul de contestare este reglementat de legislația procedurală civilă. De asemenea, în alte state, există proceduri specifice de contestare a expertizelor judiciare, iar acestea pot implica diferite instanțe sau organisme de supraveghere, în funcție de jurisdicția și natura cazului.

Toate cele enumerate mai sus reprezintă doar o mică parte din modificările pe care le considerăm benefice pentru legislația noastră. Acestea reprezintă un imbold pentru desfășurarea a celor mai diversificate expertize specifice procedurii civile, printre care putem enumera:

- *Expertiza grafologică*: Această formă de expertiză este utilizată în cazurile în care autenticitatea unor documente sau semnături este contestată. Un expert grafolog poate analiza semnăturile, scrierea și alte elemente grafice pentru a determina dacă un document este autentic sau falsificat. Expertiza grafologică poate fi crucială în litigiile care implică contracte, testament, tranzacții financiare sau alte documente cu semnături.

- *Expertiza tehnico-constructivă*: În cazurile care implică dispute legate de construcții, renovări sau alte aspecte tehnice ale proprietăților, expertiza tehnico-constructivă poate fi necesară. Un expert în domeniul construcțiilor poate examina structura, calitatea lucrărilor, respectarea standardelor tehnice și alte aspecte relevante pentru a evalua dacă există deficiențe sau daune și pentru a determina eventualele responsabilități în cadrul procesului civil.

- *Expertiza în domeniul dreptului fiscal sau comercial*: În anumite cazuri, este necesară implicarea unui expert în domeniul dreptului fiscal sau comercial pentru a oferi opinii și evaluări cu privire la aspecte legate de legislația fiscală, regulile comerciale sau alte aspecte juridice relevante pentru soluționarea litigiilor civile. Acest tip de expertiză poate fi util în cazurile care implică contencios fiscal, contracte comerciale sau alte dispute legate de aspecte juridice și comerciale.

CONCLUZII

Experții judiciari joacă un rol esențial în soluționarea litigiilor civile, furnizând cunoștințe și expertiză specializată pentru a ajuta instanțele de judecată să ia decizii informate și juste. Evoluția acestor experți și importanța lor în procesul judiciar au evoluat semnificativ de-a lungul timpului, reflectând schimbările în complexitatea cazurilor civile și în înțelegerea științifică și tehnică a diferitelor domenii de expertiză.

În trecut, procesele judiciare se bazau adesea pe argumente și martori pentru a ajunge la o decizie. Cu toate acestea, odată cu avansarea cunoștințelor și tehnologiilor în diverse domenii, litigiile civile au devenit din ce în ce mai complexe, necesitând adesea expertiză specializată pentru a fi soluționate în mod adecvat. Astfel, rolul experților judiciari în sistemul judiciar a devenit din ce în ce mai important și necesar.

O evoluție semnificativă a avut loc în modul în care sunt selectați și implicați experții judiciari în procesele civile. Dacă în trecut selecția experților putea fi subiectivă sau bazată pe recomandări personale, în prezent există adesea proceduri clare și transparente pentru alegerea și implicarea experților într-un caz. Aceasta poate include criterii obiective de calificare, proceduri de licitație pentru a selecta experții și standarde etice și profesionale stricte pentru a asigura obiectivitatea și imparțialitatea expertizei.

Importanța experților judiciari în soluționarea litigiilor civile este evidentă din multiple perspective. În primul rând, experții judiciari aduc în fața instanței expertiza lor specializată și cunoștințele profunde în domeniile lor de competență, oferind astfel o perspectivă obiectivă și informată asupra aspectelor tehnice, științifice sau medicale implicate într-un caz. Aceasta poate ajuta judecătorii să înțeleagă mai bine problemele complexe și să ia decizii mai informate și mai precise.

În al doilea rând, experții judiciari pot contribui la reducerea subiectivității și a incertitudinii în procesele judiciare. Prin furnizarea de dovezi și analize obiective, aceștia pot ajuta la clarificarea faptelor și la evaluarea corectă a probabilității și a consecințelor diferitelor acțiuni sau evenimente. Acest lucru este crucial în cazurile în care există dispute privind aspectele tehnice sau științifice, unde interpretarea greșită sau subiectivă a datelor poate duce la decizii nedrepte sau incorecte.

În plus, implicarea experților judiciari poate contribui la eficiența proceselor judiciare, reducând timpul și costurile implicate în soluționarea litigiilor civile. Prin furnizarea de analize și evaluări specializate, aceștia pot ajuta la concentrarea procesului judiciar asupra aspectelor relevante și la evitarea disputelor inutile sau nejustificate. De asemenea, experții judiciari pot ajuta la identificarea și clarificarea problemelor cheie într-un caz, facilitând astfel rezolvarea eficientă și rapidă a litigiilor.

În concluzie, experții judiciari au devenit un element esențial al sistemului judiciar în soluționarea litigiilor civile. Evoluția lor de-a lungul timpului reflectă schimbările în complexitatea și natura cazurilor civile, precum și în cunoștințele și tehnologiile disponibile în diverse domenii. Importanța lor constă în furnizarea de expertiză specializată, în reducerea subiectivității și a incertitudinii și în contribuția la eficiența proceselor judiciare. Prin implicarea lor corectă și obiectivă, experții judiciari contribuie la asigurarea unui sistem judiciar echitabil și eficient, care să ofere justiție tuturor părților implicate în litigii civile.

BIBLIOGRAFIE

1. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, publicat la 03-08-2018 în Monitorul Oficial Nr. 285-294 art. 436 - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142098&lang=ro#
2. Legea Nr. 68 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, publicat la 10-06-2016 în Monitorul Oficial Nr. 157-162 art. 316 - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132473&lang=ro#
3. Codul de procedură civilă a Franței - <https://mitchellhamline.edu/wp-content/uploads/sites/18/2016/05/DOC-9-French-Code-of-Civil-Procedure.pdf>
4. Codul de procedură civilă a Germaniei - https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.html

Coordonator științific: BĂCU Adelina, dr., conf. univ.

Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, Str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61
e-mail: bicu.adelina@ase.md

³⁷ Codul de procedură civilă a Franței - <https://mitchellhamline.edu/wp-content/uploads/sites/18/2016/05/DOC-9-French-Code-of-Civil-Procedure.pdf>

³⁸ Codul de procedură civilă a Germaniei - https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.html